

dubitationis probabilis, quia per famam publicam notitia excommunicationis ad illam personam pervenerat; tum etiam quia etiam in illo casu non dicit Pontifex contractam fuisse irregularitatem, imo nec aperte ait commissum fuisse peccatum mortale, sed prius ait: *Licet in hoc non videatur omnino culpabilis extitisse.* Quod vero postea ait: *Non debuerat, etc.*, indicat quidem aliquam culpam, non tamen aperte mortalem, unde postea concludit: *Cum eo misericordiam facientes, poenam quam canon infligit, ei non duximus infligendam.* Ubi generatim loqui videtur de omni poena jure imposita pro tali delicto; et significat non incurrisse illam, neque esse imponendam.

8. *Resolutio.* — Quocirca nullum invenio textum, in quo illa sententia efficaciter fundetur; nam, licet in multis juribus legamus, in dubiis tutiorem partem esse eligendam, quæ citat Glossa super textum prædictum, verb. *In dubiis*, tamen illa intelligenda sunt, quando altera pars non est practice tuta, ut constat ex 4. 2, quæst. 48 et 49, ubi de Conscientia disputatur. In hoc autem casu, de quo agimus, licet supponatur dubium speculative circa ipsam excommunicationem, non videtur inde necessario inferri dubium practicum circa actionem ministrandi sacramentum cum tali dubio censuræ. Atque ex hoc principio definiendam censeo propositam difficultatem; nam in primis considerandum est, an qui sacramentum administrat cum tali dubio, peccet mortaliter contra ipsam censuram, necne; nam, si excusatur a peccato mortali, etiamsi postea constet reipsa habuisse censuram, ab irregularitate excusabitur, propter principium positum, quod hæc non incurritur sine culpa mortali contra censuram commissa; si vero mortaliter peccavit, in eo casu censeo procedere dictorum auctorum sententiam, quia revera existens excommunicatus celebravit, et peccando mortaliter; ergo ex nullo capite potest excusari ab irregularitate contrahenda.

9. *Quomodo judicandum sit an excommunicatus cum hoc dubio celebrans mortaliter peccet.* — Ad judicandum vero, an celebrans cum tali dubio speculative, peccet mortaliter, necne, utendum est communibus regulis de conscientia, et videndum in primis, an ille fecerit quod in se est, ad tollendum tale dubium et veritatem cognoscendam; nam si id non fecit, regulariter loquendo, temere se ingerit sacris, propter periculum, cui se exponit incautus, et in eo casu procedit dictum capitu-

lum illud. Nec est admittenda excusatio, nisi forte ex aliqua urgente necessitate, quæ non concessit locum et tempus ad inquirendam veritatem; quanquam tunc etiam, si per se ipsum faciat quod pro temporis opportunitate potest, merito dicetur fecisse quod poterat ad expellendam dubitationem, et non potuisse. Quando ergo quispiam hanc diligentiam adhibuit, et adhuc manet perplexus et dubius, rursus considerandum est, an possit moraliter prius absolvi, ad cautelam, quam sacramento ministrando se ingerat; nam, si id potest et non facit, revera imprudentissime facit; nec potest excusari a culpa gravi, nam sine causa exponit se tali periculo. Et hoc confirmat usus Ecclesiæ, quæ propterea consuevit hanc absolutionem ad cautelam facile præmittere, etiam absque occasione tam urgente.

10. At vero, si non habuit a quo hujusmodi absolutionem obtineret, et rationabilis occasio ac necessitas prudenti arbitrio ponderanda se offerat ad celebrandum, vel aliquid simile, non opinor peccatarum mortaliter, qui deposito dubio practico celebraverit, non obstante speculative, tum quia moraliter loquendo, ille homo non se exponit periculo, cum fecerit diligentiam, et necessitate prematur; tum etiam quia sic operanti favet illa regula juris, quod in dubiis melior est conditio possidentis; nam ille homo tunc possidet libertatem in executione suorum Ordinum, et optima fide possidet, quandoquidem fecit quod in ipso est; ergo est melioris conditionis, ut eis licite uti possit, donec absolutionem ad cautelam obtinere valeat. Dubitari vero hic ulterius poterat, an in eo casu, quo aliquis peccat mortaliter cum hoc dubio celebrando vel ministrando sacramentum, teneatur statim se gerere ut irregularis, priusquam certo illi constet fuisse excommunicatum, cum celebravit; sed de hoc dicemus infra in materia de irregularitate, ubi explicabimus quomodo se gerere debeat is, qui dubius est de irregularitate; nam in illo casu statim ille incipit esse dubius de irregularitate contracta, et ideo ex illo principio prædicta dubitatio definienda est.

Excommunicatum ministrantem sacramentum mortaliter peccando, ad quod necessarius est ordo aliquis, fieri irregularem. Assert. 2.

11. Secundo dicendum est ex parte sacramentorum nullam esse adhibendam excep-

tionem vel limitationem; nam dummodo sacramentum ita conferatur, ut ad illud ministrandum necessarius sit aliquis Ordo, quodcumque sit tale sacramentum, sufficit ad hanc irregularitatem incurrendam. Quod præcipue propono propter Richard., in 4, d. 48, art. 7, quæst. 3, qui ab hac regula excipit sacramentum absolutionis, quia non est in jure expressum in particulari, quod hujusmodi absolvens contrahit irregularitatem, et alioqui hoc sacramentum non ministratur cum solemnitate; et ideo non videtur comprehendendum sub illa generali regula, per quam præcipue videtur prohibita seu punita sollemnis executio Ordinis, stante excommunicatione seu suspensione talis Ordinis. Cui sententiæ favet, quod poenæ legum interpretatione molliendæ sunt, potius quam exasperandæ, prout dicitur c. Poenæ, 48, de Poenit., d. 4, ex l. penult., ff. de Poenis. Verumtamen assertionem positam certam esse censeo, in qua dixi: *Dummodo necessarius sit Ordo*, ut excluderem administrationem baptismi privatim factam; nam propter illam non incurritur hæc irregularitas; non solum quando in necessitate absque culpa fit, quod est per se notum, sed etiamsi absque necessitate et peccando fiat. Quæ est communis sententia, quia ille tunc non exercet munus sacerdotale, quamvis sacerdos sit, sed ut laicus sacramentum illud præbet, ut notarunt Richard. supra, Sylvest., *Excommunicatio*, 3, num. 4, in fine, et verb. *Irregularitas*, num. 15, et in materia de Baptism. plura similiter diximus. Extra hunc vero casum nulla est exceptio. Quod quidem de sacramento Ordinis, extremæ unctionis, confirmationis, et consecratione Eucharistiæ certum est, quia hæc nunquam fiunt sine sollemni ritu, quod in particulari docet ibidem Richardus de extrema unctione, et in aliis tribus clarius est, quia sunt majora sacramenta, et semper cum majori solemnitate fiunt. Nam extrema unctio aliquando propter necessitatem confertur sine caeremoniis et accidentali ritu; id tamen non obstat, quominus irregularitas contrahatur, quia semper illud sacramentum administratur publice, et cum aliqua solemnitate sacerdotali (ut sic dicam), id est, cum aliquibus vestibus sacris, et (quod ad rem maxime spectat) ille actus substantialiter sumptus est proprius Ordinis sacerdotalis.

12. *Conclusionem positam etiam absolutionem sacramentalem comprehendere.* — Unde addo, idem dicendum esse de absolutione sa-

cramenti, et sine ullo fundamento fieri exceptionem, nam ille actus nude ac substantialiter sumptus est usus Ordinis sacerdotalis et gravissimus omnium post consecrationem corporis Domini; sed jura absolute prohibent usum Ordinum sub prædicta poena; ergo maxime hunc comprehendunt. Nec refert quod hoc sacramentum secrete tradatur; id enim accidentarium est; nam etiam Missa potest secrete coram uno tantum celebrari, et absolutio sacramentalis potest publice atque aliis videntibus dari, quamvis confessio secrete fiat. Parum etiam refert, quod hoc sacramentum paucis caeremoniis accidentalibus ministretur, quia ipsa substantia sacramenti per se satis est, cum sit gravissimus actus Ordinis sacerdotalis; eo vel maxime quod etiam sacramentum illud habet suas caeremonias et accidentalem ritum, licet breviorum. Quod si quis eas velit omittere, non propterea irregularitatem vitabit. Sicut, si quis excommunicatus sacerdos iniquissime conficeret corpus et sanguinem Domini, sine vestibus sacris et sine ullo accidentali ritu Ecclesiastico, præter culpam sic conficiendi et poenam illi correspondentem, non effugeret irregularitatem specialem propter talem usum Ordinis, durante excommunicatione; sufficit ergo substantialis usus potestatis ordinis, præsertim in administratione gravissimi sacramenti.

13. *Dubium de excommunicato sacramentum hoc poenitentiae ministrante.* — *Resolvitur.* — Major occasio dubitandi circa hoc esse poterat, quia hoc sacramentum poenitentiae ab excommunicato ministratum est nullum, ut supra dictum est; ergo illa non est administratio vera sacramenti, sed dici potest attentata; ergo non satis est ad incurrendam irregularitatem; nam, ut supra agendo de censuris in communi diximus, hujusmodi poenæ Ecclesiasticæ non incurruntur propter actus attentatos, sed propter perfectos et consummatos in suo ordine, nisi aliud in lege exprimat, sicut non fit irregularis, qui intentat homicidium, nisi reipsa sequatur. Respondetur in primis, hoc sacramentum ab excommunicato datum non semper esse nullum, generatim comprehendendo excommunicatos etiam non vitandos, qui tamen etiam fiunt irregulares per illicitam administrationem sacramenti, ut in sequenti sectione attingemus. Deinde dupliciter potest se gerere excommunicatus in administratione hujus sacramenti: primo ut id faciat absque intentione conficiendi sacramentum, sed solum profe-

rendi illa exteriora verba et decipiendi. Secundo cum intentione absolvendi et perficiendi sacramentum, quam in hoc sacramento poenitentiae vix potest habere absque aliquo errore vel ignorantia.

14. *Excommunicatus exterius absolvens absque intentione absolvendi, non fit irregularis.* — Quando priori modo se gerit, probabilissimum censeo non incurrere irregularitatem, propter argumentum factum, quia actio illa, etiam ut procedit a tali operante ex intentione ejus, non est usus Ordinum, sed fictio ejus. Et confirmari potest a simili de haeretico pure exteriori, absque interiori infidelitate; nam ille non incurrit censuras vel alias poenas ipso jure haeticis impositas. Item est simile de illo, qui exterius rebaptizat sine intentione rebaptizandi. De quo dixi non incurrere irregularitatem, 3 tom., disput. 31, sect. 6. Hoc autem, si verum est, non est peculiare in sacramento poenitentiae, sed commune in omnibus; nam ratio facta universalis est, nisi aliunde admisceatur alia communicatio in divinis officiis, propter quam irregularitas contrahi possit, ut latius et generalius dicemus disputatione sequente. Ut, si quis faciat sacrum servando ritum Ecclesiasticum, solumque in consecratione sit fictus, non intendendo verum sacramentum conficere aut sacrificium offerre, nihilominus manebit irregularis, quia illius officii administratio cum excommunicatione sufficit ad irregularitatem contrahendam, etiam sine sacramento, ut statim dicemus de baptismo.

15. *Excommunicatus cum intentione absolvens etiamsi sacramentum sit nullum, fit irregularis.* — At vero, quando hic excommunicatus se gerit secundo modo, res est magis dubia; videtur autem probabilius in eo casu incurrere irregularitatem, etiamsi aliunde contingat sacramentum esse nullum; ut in illo casu rebaptizandi, quantumcumque quis rebaptizare intendat, nullum conficit sacramentum, et nihilominus irregularitatem contrahit. Item quamvis contingat absolutionem esse nullam ex defectu contritionis confitentis, nihilominus sacerdos excommunicatus absolvens, irregularis manebit, quia quantum potest, fungitur sua potestate ordinis et jurisdictionis; et hoc est quod illi prohibetur sub praedicta irregularitate, et non solum prohibetur absolutio, quae in re ipsa sit rata et valida. Sicut etiamsi absolvat ab excommunicatione, graviter peccabit et incurret poenam, si quae tali est peccato annexa, etiamsi talis absolutio nullius valoris

vel effectus sit. Quocirca, quando hujusmodi poena irregularitatis et similes a jure imponuntur propter actus, qui jam supponuntur defectuosi vel invalidi ab ipsomet jure, sicut est rebaptizatio et similes, inter quos etiam est absolutio data ab excommunicato, tunc ad incurrendam talem poenam, non oportet ut actus in re ipsa sit validus vel habens effectum, sed satis est quod, quatenus fit ab operante, sit talis, nam ille est quem jus prohibet et punire intendit.

16. *Objectio.* — *Enodatur.* — Dices: si sacerdos excommunicatus ex errore, aut juris, aut facti, tentet consecrare in aqua, vel aceto, vel pane hordeaceo, vel si Episcopus excommunicatus ordinet foeminam, existimans se ordinare virum, neuter judicandus erit irregularis, cognito defectu, quia ille revera non fuit usus Ordinis, quod aliunde non provenit nisi ex nullitate sacramenti; ergo similiter in aliis. Videtur quidem hic casus magis dubius quam praecedentes, et intervenit nonnulla disparitatis ratio, quia hic casus magis extraordinarius et accidentalis est, et ideo jus non videtur loqui de actu ita defectuoso. Nihilominus tamen satis probabile est tunc etiam incurrere irregularitatem, quia quantum est ex parte operantis, ille fuit usus activus potestatis ordinis, et hic est qui prohibetur sub dicta poena, sive in re sequatur effectus, sive non.

An excommunicatus sacerdos ad sacramentum concurrens, etiamsi illud non efficiat, fiat irregularis.

17. Tandem vero dubitari hic potest, quando sacerdos non conficit ipsum sacramentum, concurrat vero aliquo modo ad illud, an id satis sit ad hanc irregularitatem incurrendam. Et in tribus sacramentis potest occurrere hoc dubium. Primum in matrimonio, de quo nihil diximus; deinde in Eucharistia, quando aliquis illam non conficit, sed distribuit; denique in baptismo, quando aliquis solemniter illum confert quoad caeremonias, non vero quoad substantiam, quia supponitur jam privatim data. Quantum ad primum punctum dicendum est, duplicem concursum posse nunc habere sacerdotem ad matrimonium: unus est, quem requirit Concil. Trident. ad substantiam matrimonii, cum postulat ut fiat coram parcho et testibus; et ex vi hujus concursus opinor illum non fieri irregularem, tum quia illa non est administratio sacra-

menti, neque alicujus caeremoniae sacrae; tum etiam quia ex vi ordinationis Concilii ad illum actum non est necessarius aliquis actus Ordinis; nam si contingat parochum non esse sacerdotem (quod interdum accidere posse constat ex cap. Cum in cunctis, de Elect., et ex eodem Concil. Trident., sess. 7, cap. 3 de Reform.), et si coram eo, et testibus fiat sacramentum, validum erit, quia Concilium tantum requirit ut fiat coram parcho et testibus.

18. Neque obstat, quod addit: *Præsentem parcho, vel alio sacerdote de ipsius parcho, vel Ordinarii licentia*; inde enim solum fit, quando ille non est Ordinarius, parochus, sed delegatus, debere esse sacerdotem; quod verum censeo, non tamen de ipso parcho; nam de illo Concilium absolute, et prius, et in illa etiam eadem clausula loquitur. Neque obstat illud relativum, *alio*, quia non est necesse ut referat omnem conditionem seu qualitatem personae, praesertim cum nomen sacerdotis non praecedat, sed sequatur. Unde idem velle videtur, ac si diceret: Vel aliquo sacerdote; de quo puncto in materia de matrimonio tantum in loco magis proprio dicendum est. Nam, quod ad praesens attinet, ulterius addo, etiamsi sacerdotii conditio in parcho ipso requisita esset, sicut nunc est in eo, qui vices ejus subit, nihilominus tamen ex vi illius actus non manere irregularem hujusmodi sacerdotem excommunicatum matrimonio assistentem, quia quamvis illa conditio jure positivo requiratur in tali persona, nihilominus ibi revera non exercet actum Ordinis sacerdotalis, sed solum postulatur ut qualitas personae ad majorem fidem faciendam.

19. *Si autem solemniter benedicat, irregularitatem incurrere.* — Alius concursus parcho circa matrimonium esse potest ad solemnem benedictionem conjugum, quae non est administratio alicujus sacramenti, sed cujusdam caeremoniae, seu sacramentalis, ad solemnem ritum matrimonii pertinentis; et de hoc actu communis sententia est sufficere ad irregularitatem contrahendam, quia illud ministerium est proprium sacerdotis ratione sui Ordinis; nam, licet illa actio Ecclesiastico jure instituta sit, tamen ex eadem institutione requirit, ut ministrum necessarium, sacerdotem, ut constat ex ritu praescripto ad illam benedictionem, tum ex communi usu Ecclesiae, tum etiam ex cap. 4 et 3 de Secundis nuptiis, et nonnihil etiam favet Isidorus, in c. 4, d. 25, ubi ad sacerdotem ait inter alia munera pertinere, *benedicere dona Dei*. Supponit autem

haec sententia propter omnem usum Ordinis, praesertim sacri, etiamsi accidentaliter et secundarius sit, incurrere irregularitatem, dummodo tam gravis sit, ut ad peccatum mortale contra censuram prohibitionem sufficiat. Atque ita sentit Majol., lib. 3 de Irregul., cap. 21, num. 5; et Ugolin., tab. 4 de Censur., c. 24, § 2, num. 5, qui alios referunt, et de illo principio generali plura dicemus disputatione sequenti. Nunc ad ejus fundamentum jura superius adducta sufficiant. Quod autem illa benedictio solemniter conjugum sit materia gravis et sufficiens ad peccatum mortale contra censuram, certissimum mihi videtur, quia est publicum et solemne ministerium sacerdotale plures continens orationes et benedictiones; ac denique est gravis communicatio in divinis cum activo usu seu ministerio proprii Ordinis sacerdotalis.

20. *Excommunicatum caeremonias baptismi sine ejus substantia conferentem, fieri irregularem.* — Atque ex his facile est expedire simile punctum de baptismo, scilicet, quando sacerdos confert solemniter baptismum sine substantia ejus, an id sufficiat ad irregularitatem contrahendam, quando minister est excommunicatus. Videri enim posset non sufficere, quia plus est substantiam baptismi sine caeremoniis dare, quam caeremonias sine substantia; sed primum non sufficere, ut diximus; ergo nec secundum sufficit. Nihilominus consequenter dicendum est, tunc contrahi irregularitatem, propter eandem rationem, quia illud ministerium sacrum est, et caeremonia satis gravis in Ecclesia, solique sacerdoti ex officio commissa, et ad summum potest diacono in necessitate delegari, ut diximus 3 tom., disput. 23, sect. 2. Est ergo ille actus Ordinis in materia gravi, in quo differt a privata administratione baptismi secundum substantiam; nam illa non est actus Ordinis, etiamsi contingat ab homine ordinato fieri.

21. *Excommunicatum sacerdotem Eucharistiam distribuentem, irregularitatem incurrere.* — *Idem dicendum de diacono.* — Idem est in alio puncto de Eucharistia proposito. Existimo enim irregularem manere sacerdotem excommunicatum dispensando Eucharistiam, vel in Ecclesia communicantibus, vel deferendo eam ad infirmos; nam illud est gravissimum ministerium sacrum ac divinum, et proprium sacerdotis ratione sui Ordinis, licet possit diacono in necessitate committi, juxta ea, quae tractavi in tertio tomo, disp. 72,

sect. 1. Adde, in decretis supra citatis non solum prohiberi sub hac pœna sacerdoti excommunicato ne sacramenta conficiat, sed absolute ne illa ministret, ut minister ex officio; sed hæc dispensatio Eucharistiæ est administratio sacramenti ex officio: ergo. Unde constat idem dicendum esse de diacono, si ex licentia sacerdotis tale ministerium excommunicatus obierit; eandem enim sine dubio irregularitatem incurret, quia etiam ille actus, ut factus a diacono ex commissione, est actus Ordinis ejus; nam ratione proprii Ordinis et characteris est capax illius delegationis, quæ propterea nullo inferiori fieri potest.

22. *Quid si inferior clericus aut laicus Eucharistiam dispenset excommunicatus.* — Sed quid, si inferior aliquis clericus vel etiam laicus, usurpata vel male concessa licentia, tale sacramentum excommunicatus dispenset? Respondetur, non fieri irregularem ex hoc capite; est enim hæc generalis regula notanda, laicum excommunicatum, male usurpantem, vel fungentem rei divinæ celebratione, aut sacramenti alicujus collatione, inde non fieri irregularem, quia hæc irregularitas solis clericis imposita est, qui in suis officiis excommunicati ministrant, ut patet ex ipsa Rubrica de Clerico excom. ministrante. Unde in c. Si celebrat, licet non dicatur: *Si sacerdos vel clericus celebrat*, sed absolute: *Si celebrat*, etc., tamen et ex ipso titulo, sub quo caput illud continetur, ita intelligendum est, et ex proprietate verbi, *celebrat*, quod simpliciter dictum non fictam, sed veram celebrationem significat. Quapropter laicus excommunicatus, qui se fingit sacerdotem, et ita etiam exterius celebrat, non incurrit hanc irregularitatem. Atque idem est de clerico inferiori simili fictione usurpante ministerium superioris Ordinis, ut si diaconus Missam celebret, vel subdiaconus Evangelium solemniter cantet, quia hæc irregularitas cum imponitur clerico ministranti, respective, seu reciproce intelligenda est, scilicet ministranti in officio suo; ita enim expresse loquuntur textus supra citati, cap. Is cui, de Sentent. excom., in 6, et cap. Si quis Episcopus, 11, quæst. 3, ubi agitur de excommunicato ministrante in officio suo.

23. Et ratio est, quia quando usurpat superioris ministerium, ad quod non est ordinatus, non operatur ut clericus ordinatus, sed ut iniquus homo usurpans quod non habet, vel ut laicus. Et confirmatur ac declaratur ultima pars, quia hæc irregularitas directe cadit in

actum, a quo quispiam per censuram Ecclesiasticam suspensus est, ut ex supra dictis constat; laicus autem non est suspensus per censuram ab officio Ecclesiastico; nam hæc suspensio, cum sit privatio quædam, supponit potestatem. Et eadem ratione inferior clericus non est suspensus ab officio superioris Ordinis; ideoque infra ostendemus suspensionem ab officio esse censuram propriam clericorum, et unicuique accommodandam secundum Ordinem suum. Dixi autem, propter hujusmodi actum non incurri hanc irregularitatem, de qua agimus, quia non excludimus aliam impositam propter fictum ministerium quæ in titulo de Clerico non ordin. minist. continetur, et in materia de irregularitate explicanda est; ad præsens enim non refert, nam æque illam incurret non excommunicatus sic ministrans, ac excommunicatus. Atque hæc est communis sententia Doctorum et interpretum juris in citatis locis, et Innocentii, cap. ult., n. 2, de Excess. Prælator.; Navarr., in Summ., cap. 27, n. 242 et 244.

24. *Quid si diaconus excommunicatus Eucharistiam sine sacerdotis licentia dispenset.* — *Resolutio.* — Dices: ergo diaconus excommunicatus dispensans Eucharistiam sine licentia sacerdotis non manebit irregularis, quia tunc non operatur ut minister ex officio deputatus ratione sui Ordinis ad illud ministerium; consequens autem videtur falsum; mirum est enim quod si id faciat cum licentia sacerdotis, sit irregularis, non autem, si id faciat sua auctoritate; cum ibi uno tantum, hic autem duplici titulo peccet. Responderi potest hoc non esse inconueniens; nam gravius peccat laicus excommunicatus, fecte celebrans, quam sacerdos excommunicatus vere id faciens. Et subdiaconus excommunicatus gravius peccat, si solemniter cantet Evangelium, quam si cantet epistolam, et nihilominus non incurrit hanc irregularitatem, quia hæc irregularitas non est annexa cuilibet graviori delicto, sed tali in specie; illud vero gravius habebit alias pœnas sibi proprias. Considerandum ergo est, an illa dispensatio Eucharistiæ facta a diacono absque facultate presbyteri, sit actus Ordinis sui; nam si est, incurret hanc irregularitatem; alias minime. Videtur autem dicendum illum vere esse actum Ordinis, quamvis illegitime, et inordinate factum, nam defectus, qui ibi intervenit, magis pertinet ad defectum jurisdictionis quam Ordinis; diaconus enim ex vi suæ ordinationis recipit potestatem

ministrandi hoc sacramentum a presbytero confectum, ac proinde cum subordinatione ad ipsum, apud quem est propria potestas in corpus Christi verum et mysticum. Hæc autem subordinatio ad quemdam modum jurisdictionis pertinere videtur, nam, quod est Ordinis ex vi characteris habetur; et ideo diaconus dispensans Eucharistiam sine facultate presbyteri, exercet proprie actum sui Ordinis, neque id est separabile a tali actu, etiamsi absque competenti jurisdictione fiat. Hoc autem satis est ad incurrendam hanc irregularitatem, ut per se notum est. Et patet in Episcopo excommunicato conferente Ordines in alieno Episcopatu sine licentia diocessani, nam sine dubio irregularis fiet. Et idem a fortiori est de simplici sacerdote ministrante Eucharistiam alienis ovibus sine licentia parochi aut superioris; nam licet peccet ex defectu jurisdictionis, nihilominus actum Ordinis exercet; et ideo si excommunicatus fuerit, irregularis fiet. Semper autem supponimus hujusmodi dispensationem fieri absque necessitate cum peccato; nam si occurreret casus, in quo licitum esset vel diacono sine licentia sacerdotis, vel simplici sacerdoti sine licentia proprii, dare Eucharistiam ob necessitatem extremam, tunc excusaretur minister a peccato, etiamsi excommunicatus esset, juxta principia superius posita; et ideo tunc non fieret irregularis.

25. *Quis in hac irregularitate dispensare possit.* — Ultimo potest circa hanc poenam inquiri, quis possit in hac irregularitate dispensare. In quo breviter dicendum est, jure communi solum Papam posse dispensare, juxta communem sententiam Canonistarum, in cap. 4 de Sent. excomm., in 6, et in c. 4, de Sent. et re judicata, in 6, quam referunt Navarrus in Sum., num. 245, et Ugolinus, tab. 4, cap. 14, § 1, num. 27. Sumiturque ex eisdem juribus, ut notavit etiam Panormitanus in cap. Clerici, de Cleric. excomm. ministr., num. 2, ubi additio Alexandri plura notat, quæ nobis nunc non videntur necessaria. Solum oportet addere, hanc irregularitatem, sicut alias, si proveniat ex occulto delicto, posse per Episcopum tolli, ex Concilio Trident., sess. 24, cap. 6 de Reformat. Erit autem delictum occultum, si excommunicatio occulta sit, etiamsi celebratio sit publica, quia in ratione peccati occulta est, quod idem erit, si e contrario excommunicatio sit nota, celebratio autem occulta sit. Vide Navarrum, cap. 27, num. 194, 244 et 255. Plura circa

hanc irregularitatem annotabimus in sequenti disput., sect. 2.

De recipientibus sacramentum ab excommunicato.

26. *Vide Navarr., de Horis canon., c. 21, v. 14.* — Secundo principaliter dicendum est, peccare graviter eum, qui sacramentum aliquod ab hujusmodi excommunicato suscipit, non vero propterea incurere aliam Ecclesiasticam pœnam præter excommunicationem minorem, generaliter loquendo; nam specialiter de illo, qui Ordines suscipit, est specialis difficultas infra tractanda. Prima pars certa est, et communis apud Theologos in 4, dist. 18, ubi specialiter D. Thom., quæst. 2, art. 4. Et ratio est, quia per censuram excommunicationis non solum ipsi excommunicato prohibitum est communicare cum aliis, sed etiam aliis directe prohibitum est communicare cum ipso; ergo transgressio hujus prohibitionis in materia gravi mortale peccatum est; sed hæc materia, et communicatio in receptione sacramentorum valde gravis est; ergo illa transgressio peccatum mortale est. Major certissima est, et multis juribus continetur, cap. Cum non ab homine, de Sent. excomm., ibi, *Debes abstinere*, et in c. Illud, de Cleric. excomm. ministr., dicitur excommunicatum magis teneri, ad vitandum alios quam teneantur alii ad vitandum ipsum; supponitur ergo utrumque teneri, licet magis excommunicatum ipsum. Idemque habetur in multis decretis, 11, quæst. 3. Ac denique in Extravag. *Ad evitanda*, supra citata, cum gratia nulla fiat excommunicato, ut in ea dicitur, aliis fit, ut non teneantur excommunicatum vitare, nisi in duobus casibus, de quibus nunc agimus; ergo hæc prohibitio directe cadit non solum in talem excommunicatum, sed etiam in alios.

27. *Generalis regula proponitur.* — An vero, et quando contingat excusatio ab hac culpa et obligatione, hæc regula statui potest, quoties ipse excommunicatus non excusatur, sed peccat ministrando sacramentum, alios etiam ab illo recipientes non excusari; agimus enim de excommunicato vitando; tunc autem maxime vitandus est, quando ipse censuram violat ministrando. Et quoniam hæc est causa adæquata, a qua pendet hæc prohibitio, fieri videtur, ut etiam e contrario, quoties hic excommunicatus ita excusatur, ut licite sacramentum ministret,

alii etiam excusentur ab illo recipiendo. Quod verum esse opinor, quoties causa excusationis est necessitas aliqua intrinseca, seu justa. Patet, quia si necessitas sit ipsius recipientis, illum primo excusat; si vero sit alterius vel ejusdemmet excommunicati, etiam inde redundabit excusatio ad recipientem. Nam si licet excommunicato dare sacramentum alteri propter necessitatem ejus, etiam licebit ab illo recipere propter ejus necessitatem, si ita interdum contingat, quod tamen raro eveniet. Loquor autem de necessitate intrinseca, et justa; nam si ipsemet excommunicatus vim inferat alteri, ut ministret, et propterea ille excusatur dando, alius non excusabitur recipiendo, ut per se notum est. Similiter quando excusatio est ex ignorantia vel naturali inadvertentia, non existimo eam sufficere ad excusandum alium in communicando cum illo, præsertim quoad perceptionem sacramentorum, quia hæc obligatio directe est non solum excommunicati, sed etiam aliorum. Unde non solum est propter vitandam participationem in peccato ejus, sed propter directam, ac propriam prohibitionem; sed ignorantia unius, licet eum excuset, non excusat alium respectu præcepti directe illi impositi: ergo. Et confirmatur, nam licet mihi constet hujusmodi excommunicatum esse oblitum suæ censuræ, vel non esse absolutum in re ipsa, quamvis ipse putet se esse absolutum, non possum pro illo offerre sacrificium, vel alia Ecclesiæ suffragia; nam hoc mihi directe prohibetur, quidquid sit de existimatione alterius; ergo idem est quoad receptionem sacramentorum a tali excommunicato. Quod intelligitur per se, et ex vi ignorantia; nam si inde oriatur occasio scandali vitandi vel alia similis necessitas, jam revolvimur ad aliud caput excusationis, quod est necessitas.

28. *Recipere sacramentum ab excommunicato, per se loquendo, mortale est.* — Jam vero quod materia hujus prohibitionis gravis sit, et ad mortale peccatum sufficiens, docet D. Thom., supra, quæst. 3, et in sol. ad 1, ita exponit cap. Sacris, de his quæ vi metusve causa, ibi: *Cum pro nullo metu debeat quis mortale peccatum incurrere*; nam est ibi sermo de peccato, quod committitur communicando cum excommunicato; quamvis intelligentia illius textus plura requirat, de quibus supra dictum est, tractando de censuris in communi. Rationem attingit D. Thom. ibid., ad 2, quia directa intentio Ecclesiæ in hac

prohibitione præcipue est propter spiritualia. Unde ipse concludit omnem communicationem in divinis esse peccatum mortale. Est ergo hoc multo certius in hac administratione sacramentorum; nam inter ipsa spiritualia valde gravis materia est.

29. *Propter hanc receptionem sacramentorum ab excommunicato solum minorem excommunicationem incurri.* — Secunda vero pars de pœna hujus delicti quoad excommunicationem minorem certa est; nam hæc censura propter omnem communicationem cum hujusmodi excommunicato incurritur, ut infra disputatione speciali de excommunicatione minori dicemus. Quoad alteram vero partem exclusivam probatur, quia nulla major censura, nec irregularitas ipso jure imposita est propter hujusmodi delictum, ut patet ex ipsis juribus et ex consensu omnium Doctorum. Verumtamen de majori censura excipiendi sunt casus, si qui sunt in jure expressi, ut videtur esse in cap. Significavit, de Sentent. excomm., de quo infra suo loco agemus. Et quando excommunicatio major fertur etiam in participantes, nam illa tunc maxime ligabit eos, qui in sacramentorum administratione participant; ut tamen hujusmodi excommunicatio nunc valida sit, servanda est forma præscripta in c. Statuimus, et cap. Constitutiones, et cap. Statutum, de Sentent. excomm., in 6. Hæc autem exceptiones confirmant regulam generalem positam, ut extra hos casus nulla censura major, quam excommunicatio minor, propter hoc delictum incurritur.

30. *Propter receptionem sacramentorum ab excommunicato non incurri irregularitatem.* — Præterea de irregularitate idem fere discursus fieri potest; nam omnia jura loquentia de irregularitate, quæ contrahitur propter violationem censuræ per usum sacramentorum, semper loquuntur de usu activo ex officio, ut patet in cap. 1, et cap. Is cui, de Sentent. excomm., in 6, et cap. Si quis Episcopus 4, 11, quæst. 3, et aliis supra citatis; ergo hæc pœna non est extendenda ex vi illorum jurium ad passivam receptionem sacramentorum ab excommunicato, tum ob generalem regulam, quod pœnæ sunt potius restringendæ, tum ob speciale jus quod habemus, irregularitatem non incurri, nisi in casibus a jure expressis. Induci etiam ad hoc potest cap. Si celebrat, de Cler. excomm. minist., et modo, quem annotavimus præcedente disputatione, sect. 1, in fine. Accedit præterea,

quod ubi in receptione alicujus sacramenti ab excommunicato incurritur irregularitas, vel suspensio, id speciatim a jure exprimitur; ergo, ubi non exprimitur, non incurritur; exprimitur autem de solo sacramento Ordinis; est ergo illa veluti exceptio a generali regula negativa, quæ illam firmat pro omnibus aliis sacramentis, ut nimirum propter eorum susceptionem talis inhabilitas non incurritur.

31. *Suscipiens Ordines ab excommunicato fit irregularis.* — De susceptione autem Ordinis res est certa non suscipere sic ordinatum Ordinis executionem; an vero illa sit propria irregularitas vel suspensio, et an incurritur etiam sine culpa, in materia de Suspensione et de Irregularitate dicitur.

SECTIO IV.

Utrum excommunicatus non vitandus valide et licite possit sacramentum ministrare.

1. In jure antiquo non erat locus huic quæstioni; sed, quæ hactenus diximus, generalia erant omnibus excommunicatis; propter Extravagantem vero *Ad vitanda*, oportet exponere, quænam ex iis, quæ diximus, locum habeant in cæteris excommunicatis; quæ vero eis concedenda sint. Duo enim in prædicta Extravaganti sunt observanda. Unum est, aliis fidelibus concedi ut possint communicare cum his excommunicatis etiam in participatione sacramentorum; unde necesse est, ut talis administratio possit hujusmodi excommunicatis esse licita; alias inutilis esset aliorum favor. Aliud est, quod ipsi excommunicatis per eam legem nullus fit favor. Ex quo fit, ut, quantum est ex se, semper teneantur non se ingerere huic ministerio. Quomodo autem in praxi hoc veluti medium servandum sit, non est ad explicandum facile.

2. *Prima sententia.* — *Posterior sententia.* — Et ideo variæ sunt de hac re opiniones. Prima negat simpliciter his excommunicatis licere ministrare sacramenta. Insinuat Adrian., Quodlib. 3, art. 3, ad 3, 4 opin., quamvis ibi potius dicat non licere dare sacramenta his excommunicatis, quia indigni sunt, quam quod non liceat his excommunicatis, ea ministrare. Et præterea non loquitur ex vi censuræ, sed ex jure naturæ ob indispositionem accipientis vel dantis. Citatur etiam idem Adrian., quæst. 3 de Baptismo, ubi nihil clare dicit, sed in secundo argumento ad oppositum aliquid insinuat, sicut

etiam Cajet., in Summ., verb. *Absolutionis impedimenta*. Dicunt enim hi Doctores licere quidem aliis fidelibus suscipere sacramenta ab hujusmodi excommunicatis, ipsis vero ministris non licere ea dare, sicut nobis licet accipere mutuum cum usuris, alteri vero non licet dare. Juxta quam sententiam nunquam licebit ab hujusmodi excommunicatis accipere sacramenta, nisi quando ipsi sunt expositi ad hujusmodi ministerium; sicut licet, v. gr., audire Missam ab hujusmodi excommunicato, non tamen licebit eum inducere, nec cooperari, aut ministrare illi. Aliorum vero sententia est, licitum esse interdum fidelibus petere sacramenta ab hujusmodi excommunicatis, et tunc etiam eis esse licitum illa ministrare. Ita tenet Soto, in 4, dist. 1, quæst. 5, art. 6, et dist. 22, quæst. 1, art. 4; et Covar., in cap. *Alma*, part. 1, § 2, et 6, num. 7; et Dried., lib. 1 de Libertate Christiana, cap. 8; et Victor., in Summ., materia de excomm., quæst. 3, et alii infra referendi. Et mihi magis probatur, si recte explicetur.

Prima assertio.

3. Dico ergo primo: ex vi hujus excommunicationis non est prohibitum aliis fidelibus, ne sacramenta recipiant ab hujusmodi excommunicatis. In hac videntur omnes convenire, nam aperte colligitur ex verbis Extrav. *Ad vitanda*: *Indulgemus, ut nemo deinceps a communione alicujus in sacramentorum administratione, prætextu alicujus censuræ, etc.* Et propterea hujusmodi excommunicatos simpliciter appellamus, non vitandos; ergo ex vi censuræ Ecclesiasticæ non tenentur fideles non recipere sacramenta ab his ministris; ergo nullo jure positivo prohibiti sunt, quia hic nullum aliud jus positivum intervenit, nisi quod in ipsa censura includitur.

4. *Non esse prohibitum petere sacramenta ab excommunicato non vitando, ex vi censuræ.* — *Objectio.* — Ex quo ulterius infero non solum recipere, sed etiam petere sacramentum ab his excommunicatis licitum esse, seu non prohibitum ex vi censuræ, aut juris positivi. Probatur, quia nulla communicatio cum his excommunicatis in administratione sacramentorum prohibita est; sed petere sacramentum est quædam communicatio, et solum sub ea ratione posset per censuram prohiberi, si prohibita esset; ergo, cum sub illa ratione prohibita non sit, simpliciter non est prohibita. Dices: ergo absolute licet fidelibus